

Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku ("Sl. glasnik RS", br. 40/2015)

Narodna skupština Republike Srbije usvojila je Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku ("Sl. glasnik RS", br. 40/2015) (u daljem tekstu: „Zakon“), koji stupa na snagu dana 01. januara 2016. godine.

Ovom prilikom ukazaćemo na najvažnija normativna rešenja i mehanizme zaštite prava stranaka na suđenje u razumnom roku propisane Zakonom.

I. Uvod

Ustavom Republike Srbije proklamovano je pravo na pravično suđenje, kao jedno od osnovnih ljudskih prava i sloboda, oličeno u ustavnoj garanciji svim građanima da „nezavisan, nepristrastan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njihovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njih“ (član 32. stav 1. Ustava)“.

Prilikom donošenja Zakona, kao osnovni cilj istaknuta je namera zakonodavca da se na ovaj način, u pravni poredak RS, pored postojećih (čija je delotvornost, zaključuje se, očigledno upitna), uvedu i dopunska pravna sredstva kojima će se dodatno osnažiti postojeći normativni mehanizmi zaštite prava građana na suđenje u razumnom roku.

II. Proklamovana svrha Zakona

Svrha Zakona jeste da pruži sudsku zaštitu prava na suđenje u razumnom roku (uključujući i tokom tužilačke istrage u krivičnom postupku) i time predupredi nastajanje povreda prava na suđenje u razumnom roku.

III. Imaoci prava na suđenje u razumnom roku

Pravo na suđenje u razumnom roku ima svaka stranka u sudskom postupku, što uključuje i izvršni postupak, svaki učesnik u vanparničnom postupku, a oštećeni u krivičnom postupku, privatni tužilac i oštećeni kao tužilac, samo ako su istakli imovinskopravni zahtev. Javni tužilac kao stranka u krivičnom postupku nema pravo na suđenje u razumnom roku.

IV. Merila za ocenu trajanja suđenja u razumnom roku

Pri odlučivanju o pravnim sredstvima kojima se štiti pravo na suđenje u razumnom roku postupajući sud (prilikom primene Zakona) dužan je da uvaži sve okolnosti predmeta suđenja, pre svega složenost činjeničnih i pravnih pitanja, celokupno trajanje postupka i postupanje suda, javnog tužilaštva ili drugog državnog organa, prirodu i vrstu predmeta suđenja ili istrage, značaj predmeta suđenja ili istrage po stranku, ponašanje stranaka tokom postupka, posebno poštovanje procesnih prava i obaveza, zatim poštovanje

redosleda rešavanja predmeta i zakonske rokove za zakazivanje ročišta i glavnog pretresa i izradu odluka (član 4 Zakona).

V. Pravna sredstva kojima se štiti pravo na suđenje u razumnom roku

Pravna sredstva kojima se štiti pravo na suđenje u razumnom roku jesu:

- 1) prigovor radi ubrzanja postupka;
- 2) žalba;
- 3) zahtev za pravično zadovoljenje.

1. Prigovor radi ubrzanja postupka

Postupak u kome se štiti pravo na suđenje u razumnom roku počinje podnošenjem prigovora sudu koji vodi postupak ili sudu pred kojim se vodi postupak, ako se smatra da je javni tužilac povredio ovo pravo. Postupak po prigovoru vodi i o prigovoru odlučuje predsednik suda, ne kasnije od dva meseca od dana prijema prigovora.

Predsednik suda može odlučiti da i *bez ispitnog postupka* odbaci ili odbije prigovor (ukoliko je već u ovoj fazi postupka očigledno da je prigovor neosnovan ili da prigovor sadrži formalne nedostatke), u suprotnom, sprovede *ispitni postupak*.

Odluke suda nakon sprovedenog ispitnog postupka mogu biti:

1. **Rešenje kojim se prigovor odbija** - ukoliko primenjujući merila za ocenu trajanja sudjenja u razumnom roku iz člana 4 Zakona, predsednik suda utvrdi da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava na suđenje u razumnom roku.

2. **Rešenje kojim se usvaja predlog** i utvrđuje povreda prava na suđenje u razumnom roku:

a) *Nalozil sudiji*: u rešenju predsednik suda ukazuje sudiji ili javnom tužiocu na razloge zbog kojih je povređeno pravo stranke i nalaže sudiji procesne radnje koje delotvorno ubrzavaju postupak. Istim rešenjem predsednik suda određuje i rok u kome je sudija dužan da preduzme naložene procesne radnje, a koji ne može biti kraći od 15 dana, niti duži od četiri meseca, i primeren rok u kome ga sudija izveštava o preduzetim radnjama.

b) *Nalozil javnom tužiocu koji vodi istragu*: predsednik suda dostavlja neposredno višem javnom tužiocu i stranci izveštaj javnog tužioca i rešenje kojim je prigovor usvojen i utvrđeno da je javni tužilac povredio pravo na suđenje u razumnom roku. Neposredno viši javni tužilac dužan je da u roku od osam dana od dana prijema rešenja donese obavezno uputstvo kojim javnom tužiocu nalaže procesne radnje koje delotvorno ubrzavaju postupak. U obaveznom uputstvu on određuje i rok u kome je javni tužilac dužan da preduzme naložene procesne radnje, a koji ne može biti kraći od 15 dana, niti duži od četiri meseca, i primeren rok u kome ga javni tužilac izveštava o preduzetim radnjama.

2. Žalba na rešenje o prigovoru

Stranka ima pravo na žalbu ako: (a) je njen prigovor odbijen, (b) predsednik suda o njemu ne odluči u roku od dva meseca od dana prijema prigovora, zatim (c) neposredno viši javni tužilac nije doneo obavezno uputstvo u roku od osam dana od dana prijema rešenja predsednika suda, (d) predsednik suda ili neposredno viši javni tužilac nije naložio sudiji ili javnom tužiocu procesne radnje koje delotvorno ubrzavaju postupak, ili (e) sudija ili javni tužilac nije preduzeo naložene procesne radnje u roku koji mu je određen.

Žalba se podnosi u roku od osam dana predsedniku neposredno višeg suda, koji može odlučiti da *bez ispitnog postupka* odbaci ili odbije žalbu (ukoliko je već u ovoj fazi postupka očigledno da je žalba neosnovana ili da žalba sadrži formalne nedostatke), u suprotnom, sprovede *ispitni postupak*.

Posle sprovedenog ispitnog postupka, predsednik neposredno višeg suda rešenjem odbija žalbu i potvrđuje prvostepeno rešenje, usvaja žalbu i preinačava prvostepeno rešenje, usvaja žalbu i odlučuje o prigovoru, ili usvaja žalbu i dostavlja je nadležnom javnom tužiocu (član 19 Zakona).

Predsednik neposredno višeg suda dužan je da odluči o žalbi u roku od 30 dana od dana prijema žalbe, a odluka po žalbi se ne može napadati žalbom.

3. Zahtev za pravično zadovoljenje

Pravo na pravično zadovoljenje ima: (a) stranka čiji je prigovor usvojen, a koja nije podnela žalbu, zatim (b) stranka čija je žalba odbijena uz potvrđivanje prvostepenog rešenja o usvajanju prigovora i (c) stranka čija je žalba usvojena.

Vrste pravičnog zadovoljenja jesu:

1) pravo na isplatu novčanog obeštećenja za neimovinsku štetu koja je stranci izazvana povredom prava na suđenje u razumnom roku;

2) pravo na objavljivanje pismene izjave državnog Pravobranilaštva kojom se utvrđuje da je stranci bilo povređeno pravo na suđenje u razumnom roku;

3) pravo na objavljivanje presude kojom se utvrđuje da je stranci bilo povređeno pravo na suđenje u razumnom roku.

Stranka ima na raspolaganju mogućnost podnošenja predloga za poravnanje Pravobranilaštvu ili direktnog podnošenja tužbe za naknadu materijalne i/ili nematerijalne štete protiv Republike Srbije (bez prethodnog pokušaja postizanja poravnanja).

a) Pokušaj poravnanja sa Pravobranilaštvom

Stranka može da podnese Pravobranilaštvu predlog za poravnanje u roku od šest meseci od dana kada je stekla pravo na pravično zadovoljenje.

Pravobranilaštvo pokušava da postigne sporazum sa strankom u roku od dva meseca od dana prijema predloga za poravnanje. Ako sporazum bude postignut,

Advokatska kancelarija TSG TOMIĆ SINDJELIĆ GROZA informiše o aktuelnostima u radu kancelarije i zakonodavnom reljefu RS / Die Rechtsanwälte TSG TOMIĆ SINDJELIĆ GROZA informieren über aktuelle Themen der Kanzlei und den Rechtsrahmen der RS / The aim of the TSG Newsletter is to help our clients and friends understand trends and legal developments in various areas of the law in RS/ Юридическая контора ТСГ ТОМИЧ СИНДЖЕЛИЧ ГРОЗА информирует о самых актуальных событиях, о работе конторы и законодательном релiefe PC / Glavni urednik/Chefredakteur /Editor-in-Chief / Главный редактор: Ljubica Tomić /Lektor/Lektor/Proofreader/Лектор: Ivana Radović, Vesna Gašić, Vojislava Katić, Viktorija Topalović, Magda Braun / Br. 77/15

Carice Milice 3, Beograd, Srbija, TEL/FAX +381 (0)11 3285.227, +381 (0)11 3285.208, +381 (0)11 3285.153, office@tsg.rs, www.tsg.rs

ono zaključuje sa strankom vansudsko poravnanje koje predstavlja izvršnu ispravu. U suprotnom stranka može nastaviti postupak i podneti tužbu za novčano obeštećenje.

b) Tužba za novčano obeštećenje za neimovinsku štetu

Stranka može da podnese tužbu protiv Republike Srbije za novčano obeštećenje u roku od jedne godine od dana kada je stekla pravo na pravično zadovoljenje. Tužba nije dozvoljena dok traje pokušaj poravnanja s Pravobranilaštvom, niti ako su stranka i Pravobranilaštvo zaključili poravnanje.

Novčano obeštećenje priznaje se u visini od 300 evra do 3.000 evra u dinarskoj protivvrednosti na dan isplate prema srednjem kursu Narodne banke Srbije po predmetu.

c) Tužba za naknadu imovinske štete

Stranka može da podnese tužbu protiv Republike Srbije za naknadu imovinske štete izazvane povredom prava na suđenje u razumnom roku, u roku od jedne godine od dana kada je stekla pravo na pravično zadovoljenje.

Odlučujući o visini naknade štete, pored odredaba zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi, sud primenjuje merila za ocenu trajanja suđenja u razumnom roku iz člana 4 Zakona.

VI. Prelazne i završne odredbe Zakona

Ovaj Zakon primenjuje se na sudske postupke koji još nisu okončani u vreme pokretanja postupka za zaštitu prava prema ovom zakonu, ako je eventualna povreda prava na suđenje u razumnom roku nastala pre početka primene odredaba čl. 8a-8v Zakona o uređenju sudova, a o njoj nije odlučivao Ustavni sud u postupku o ustavnoj žalbi.

Miloš Jovanović, advokat
milos.jovanovic@tsg.rs

DISCLAIMER:

Informacije sadržane u Newsletter-ima naše kancelarije služe isključivo za svrhu pružanja opštih informacija. Ove informacije nisu sveobuhvatne i obavezujuće i ne mogu zameniti pravni savet u konkretnom pravnom slučaju.